

N:o 35.

Ank. till Riksd. Kansli d. 30 April 1868. kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af förbudet mot gemensamma andaktsöfningar utan prests ledning å tid, då allmän gudstjenst hålles.

Sedan förra Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t tillkännagifvit, hurusom, i anledning af väckt förslag om ändring i Kongl. Förordningen angående gemensamma andaktsöfningar den 26 Oktober 1858, så vidt denna förordning innehölle förbud mot dylika andaktsöfningar *å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättades*, Riksdagen ansett den i nämnda förordning förekommande bestämmelse, att sammankomster till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning ej finge utan särskildt tillstånd ega rum *å tid, då allmän gudstjenst i församlingen hålles*, böra borttagas och i dess ställe stadgas, att sådan sammankomst ej finge hållas så nära stället för den allmänna gudstjensten, att den sednare eller ordningen vid densamma stördes, hvarföre Riksdagen för sin del beslutit en författning, hvarigenom, med upphäfvande af ofvannämnda Kongl. Förordning den 26 Oktober 1858, skulle stadgas på sätt Riksdagens skrifvelse innehåller; — så har Kongl. Maj:t genom nådig Skrifvelse den 31 December 1867 meddelat Riksdagen, att, när för detta förslags upphöjande till lag erfordrades kyrkomötes samtycke, men Kongl. Maj:t icke för andra ärenden beslutit sammankallande af sådant möte före innevarande riksdag, samt nu gällande lag medgäfvit, att särskildt tillstånd kunde lemnas till hållande af sådana sammankomster, som Riksdagens förslag afsåge att tillåta, Kongl. Maj:t, som ansett samma förslags antagande ej vara af den angelägenhet, att kyrkomöte ensamt för denna fråga borde sammankallas, efter Stats-Rådets och Högsta Domstolens hörande, funnit skäligt låta Riksdagens förslag förfalla.

Under åberopande af hvad sålunda i detta ärende tillförene förekommit, har Herr *L. J. Hierta*, uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottets behandling öfverlemnad motion, N:o 326, föreslagit, att Riksdagen ville, med ändring af Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1858, för sin del antaga en författning, lika lydande med det författningsförslag, förra Riksdagens omförmälda skrifvelse innehölle.

Uti ofvannämnda Kongl. Förordning stadgas sålunda:

»Medlemmar af den Evangeliskt-Lutherska kyrkan vare ej förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar, utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning; dock må sådan sammankomst ej, utan särskildt tillstånd, ega rum å tid, då allmän gudstjenst i församlingen för rättas. Ej eller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest, eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda.

Hvar som föranstaltar så beskaffad sammankomst, hvarom sagdt är, å tid, då den ej hållas må, eller å sådan tid dertill upplåter hus eller underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med 50 till och med 300 Riksdaler Riksmünt till tväskiftes emellan åklagaren och församlingens fattige. Saknar den bötfällda tillgång till böterna, skola de förvandlas till fängelse efter samma grunder, som gälla för förvandling af böter enligt Utsökningsbalken.»

Utskottet, som anser sig nu, likasom vid förra riksdagen, böra biträda ifrågavarande förslag, tillåter sig att ur Utskottets då meddelade yttrande i ämnet återgifva följande:

»Utskottet har, efter inhemtad kännedom om den erfarenhet, som tillämpningen af omförmälda författning i nu ifrågavarande hänseende lemnat, kommit till den öfvertygelse, att motionärens framställning är synnerligen behjertausvärd. Det omförmälda förbudet mot hållande af gemensamma andaktsöfningar, utan ledning af prest, å tid då allmän gudstjenst hålles, var visserligen icke endast en gärd åt den varsamhet, hvarmed man ansåg sig böra gå till väga vid öfvergången från den mindre toleranta lagstiftning, i hvilken åren 1858 och 1860 medförde viktiga och högt påkal-

lade förändringar; ty erfarenheten hade gifvit vid handen, att åtskilliga ledare af de separatistiska rörelserna icke dragit i betänkande att trotsa gällande ordning medelst att ända invid dörrarne af den kyrka, i hvilken församlingen förrättade sin gudstjänst, föranstalta sammankomster, hvilka för den förra voro störande och icke kunde undgå att väcka förargelse. Men om än det ifrågavarande förbudet må anses egnadt att skydda mot dylika tilltag, så torde detsamma deremot, i sin stränghet tillämpadt, icke befinnas öfverensstämma med den fördragsamhet, som vunnit ett uttryck i Kongl. Förordningen om främmande religionsbekännare och deras religionsöfning den 23 Oktober 1860, enligt hvilken kristna trosbekännare, af hvilken annan lära som helst än den rena evangeliska, ega att förena sig i församling och hafva rätt till offentlig religionsöfning i egna bönehus å tid, som de fritt välja, under det allmänna vilkoret att sådant sker inom de af lag och sedlighet bestämda gränser. Förordningen föreskrifver väl, att en ansökan om tillstånd att ingå sådan förening skall hos Konungen göras; men om det förra vilkorets öfverträdande icke är att befara, lärer väl afslag å sådan ansökan icke ifrågakomma. Emellertid befinner sig inom landet en sekt, de s. k. baptisterna, den talrikaste bland alla, hvilken icke vill formigen utträda ur Svenska kyrkan och bilda egen församling. Denna sekt kan — såväl som öfriga independenter, hvilka icke göra mera buller af sig än de s. k. tillätna religionssamfunden — i de större städer, der både ottesång, högmessa och aftonsång i de allmänna kyrkorna ega rum, svärliken få tillfälle att gemensamt förrätta sin andakt, så länge det är förbjudet att sammankomma till andaktsöfningar å tid, då allmän gudstjänst i församlingen hålles, sådant får dock, kan man invända, enligt författningen ske efter »särskildt tillstånd.» Men utom det att i åliggandet att för hvarje särskildt tillfälle utverka tillstånd att sammankomma till utöfvande af sin andakt, ligger ett tvång, som synes icke väl öfverensstämma med de grundsatser, den till tiden sednare lagstiftningen angående religionsfrihet upptagit, och som därför blir desto mera förhatligt, bör ock tagas i betraktande, att en dylik sammankomst stundom icke torde vara beramad så tidigt, att vederbörandes tillstånd kan hinna utverkas, hvilket dock, enligt sammanhanget i författningen, synes böra ske för hvarje särskildt tillfälle. Hvad landsbygden beträffar kan denna svårighet jemväl för den rena evangeliska lärans egna bekännare till och med vara oöfvervinnerlig, enär för oväder och under vissa årstider det från somliga trakter kan blifva omöjligt såväl att samlas till den allmänna gudstjensten som att meddela sig med de vederbörande, af hvilka den omförmälda tillåtelsen skall utfärdas, än mer att erhålla en prest till ledning vid den gemensamma andaktsöfningen, för hvil-

ken, till följd af behof och sed, befolkningen hyser en benägenhet, som ingalunda torde böra motverkas.

Utskottet anser nu anförda omständigheter tillräckligt tala för behöfligheten af en ändring i den ifrågavarande författningen, dervid dock Utskottet medgifver angelägenheten deraf, att afvärjandet af de missbruk, stadgandet haft för afsigt att förekomma, icke lemnas ur sigte. Detta dubbla ändamål har Utskottet trott kunna vinnas genom borttagande af bestämmelsen, att sammankomster till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning icke må »utan särskildt tillstånd ega rum å tid, då allmän gudstjenst i församlingen hålles», och införande i dess ställe af det stadgande, att sådan sammankomst ej får hållas så nära stället för den allmänna gudstjensten, att den sednare eller ordningen vid densamma störes; såsom följd hvaraf den i författningens sednare del fastställda ansvarspåföljd för föranstaltande af så beskaffad sammankomst och för upplåtande af hus dertill bör utgå, och öfverträdelse af det nya stadgandet falla under ansvarsbestämmelsen i 11 Kap. 2 § Strafflagen.»

De skäl, hvilka sålunda blifvit anförda till stöd för den ifrågaställda lagstiftningsåtgärden, synas fortfarande ega full giltighet; och Utskottet får derföre vördsamt tillstyrka,

att Riksdagen för sin del ville besluta en författning, hvarigenom, med ändring af Kongl. Förordningen om särskilda sammankomster för andaktsöfning den 26 Oktober 1858, stadgas som följer:

»Medlemmar af Evangeliskt-Lutherska kyrkan vare ej förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning; dock må sådan sammankomst å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas, ej ega rum så nära det ställe, der gudstjensten hålles, att denna eller ordningen dervid störes. Ej eller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller

förakt för den allmänna gudstjensten, eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda.

Hvar som underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra Riksdaler.

Stockholm den 28 April 1868.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Herr *Beckman* har begärt att få anmärkt, det han i ärendets behandling hos Utskottet ej deltagit.